

P r o t o k ó ł z posiedzenia Komisji w sprawie lokalizacji Skansenu - Rady Tatrzańskiego Parku Narodowego w Zakopanem odbytego w dniu 18.XI.1960 r.

Obecni:

Prof.Dr.St.Kapuściński	- Z-ca Przewodniczącego Rady T.P.N.
Prof.Dr.Hł Jan Chmielewski	- Członek Rady T.P.N.
Mgr.Inż.St.Smólski	- Wojew. Konserwator Przyrody
P.Zofia Zwolińska	- Podh.Komisja Ochrony Przyrody PITK
P.Stefan Zwoliński	- PITK Oddział Zakopane
Doc.Dr.Jerzy Fabijanowski	- Zakład Ochrony Przyrody PAN
Dr.Pieńkowska Hanna	- Główny Konserwator Zabytków PWRN
Dr.Jan Nowak	- Wojew.Komitet Ochrony Przyrody
Dyr. Juliusz Zborowski	- Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem
Prof.Dr.Gerard Ciołek	- Politechnika Krakowska
Mgr.Inż.Marceli Marchlewski	- Dyr. Tatrzańskiego Parku Narodowego
Dr. Marciński	- Liga Ochrony Przyrody Kraków
Doc.Dr.Bronisław Ferens	- Zakład Ochrony Przyrody PAN
Mgr.Adam Łomnicki	- Zakład Ochrony Przyrody PAN
Mgr.Inż.Jan Niechowiec	- Liga Ochrony Przyrody Zakopane
Redaktor Zbigniew Turek	- Liga Ochrony Przyrody Kraków
Mgr.Inż.Krystian Seibert	- Prac.Urbanistyczna WRN Kraków
Mgr.Inż.St.Łysek	- Tatrzański Park Narodowy
Mgr.Inż.Czesław Madeyski	- Tatrzański Park Narodowy
Mgr.Inż.Jerzy Pozdziejew	- Liga Ochrony Przyrody w Zakopanem
P.Jerzy Zembruski	- Tatrzański Park Narodowy

Prof.Kapuściński jako Przewodniczący zebrania wita wszystkich i prosi o wypowiedzenie się w sprawie lokalizacji skansenu w Kuśnicach. ~~Stawia~~ Pierwsze pytanie Prof.Kapuścińskiego: czy korzystniejsze jest stworzenie jednego dużego skansenu czy też kilku rozrzuconych.

Dr.Marciński - wszyscy jesteśmy zwolennikami skansenu tak tatrzańskiego jak i podhalańskiego. Żaden z nich nie powinien jednak znajdować się na terenie T.P.N. Nie wszystkie rzeczy winny być centralizowane w Zakopanem. Obiektyw w terenie są cenniejsze i rozprowadzają żywioł turystyki masowej. Istnieje możliwość zbudowania skansenu tatrzańskiego koło Zakopanego i drugiego podhalańskiego poza Zakopanem.

Dyr. Zborowski - nie należy oddzielać skansenu tatrzańskiego i podhalańskiego. W Nowym Targu można zrobić skansen związany z dawnymi budynkami mieszkalnymi miejskimi Nowego Targu.

Doc. Fabijanowski - można pogodzić obydwie poglądy. Możliwe jest stworzenie jednego skansenu tatrzańskiego z elementami hutnictwa z Kuźnic i drugiego podhalańskiego.

Inż. Pozdziejew - zbudowanie skansenu w Kuźnicach poszerzyłoby miasto w kierunku Gór i byłoby magnesem przyciągającym turystów. Główną atrakcją Zakopanego winny być same Tatry. Uatrakcyjnić trzeba tereny niżej położone. Nowy Targ może znaleźć bezpłatny teren dla skansenu.

Prof. Chmielewski - omawia sprawę skansenu z punktu widzenia planowania przestrzennego na terenie ~~Kuźnic~~ Podtatrza. Budowa skansenu związana z całym szeregiem innych problemów. Skansen podtatrzański należałoby umieścić na południowych stokach ~~Kuźnic~~ Gubałówki. W Kuźnicach należy zrekonstruować element górniczy i hutniczy, oraz inne elementy przemysłowe związane ze ściekiem wodnym.

Dyr. Zborowski - Muzeum Tatrzańskie oddawna miało zamiar zrekonstruować elementy górniczo-hutnicze w Kuźnicach nie zależnie od budowy skansenu. Nie słusznym jest budowa zakładów przemysłowych związanych ze ściekiem wodnym, bo tam były tylko zakłady hutnicze. W skansenie winny być reprezentowane też elementy przyrodnicze związane z osadnictwem góralskim.

Inż. Seibert - w generalnej linii reprezentuje pogląd ~~Kuźnic~~ Prof. Chmielewskiego. Obserwujemy żywiołowe rozrastanie się Zakopanego. Pewne decyzje są przyjmowane pod presją. Pewnych rzeczy uniknąć się nie da. Kuźnice są najważniejszym węzłem komunikacyjnym i będą dalej warstwą. Wszelkie inwestycje na tym terenie są niebezpieczne. Każdy skansen ma tendencję do powiększania się. Ponadto w Kuźnicach brak jest możliwości odtworzenia autentyzmu urbanistycznego skansenu.

Dyr. Zborowski - muzea i skanseny są tworem sztucznym i nie zawsze pełny autentyzm jest możliwy.

P. Zwoliński - wprowadzenie dodatkowego elementu do Doliny Bystrej byłoby fatalnym błędem. Już teraz istnieje tam problem komunikacyjny. O wiele więcej elementów hutniczych znajduje się w Dolinie Kościeliskiej i Chochołowskiej. Zbudowanie jakiegokolwiek skansenu w Kuźnicach zwiększy tylko ilość wycieczek, na tym i tak już przeładowanym terenie.

Ing. Posdziejew - przytacza opinię narciarzy którzy są przeciwni budowie skansenu, bo zmniejsza to obszar terenu w Kuśnicach dla celów narciarskich.

Dr. Pieszkowska - sprawa ochrony zabytków jest ważna nie tylko w Polsce ale na całym świecie. Najlepsze obiekty kultury ludowej giną i nie można ich zabezpieczyć na miejscu. Dlatego konieczne są skanseny. Na Gubałówce nie można budować parku etnograficznego bo brak jest funduszy na zakup terenów. Budowa skansenu w Zakopanem została zdecydowana przez Prezydium Rządu. Projekt budowy w Kuśnicach został zaakceptowany przez Władze Administracyjne m. i. i podany do zatwierdzenia przez różne instytucje.

Dyr. Marchlewski - jest to jak najmniejsza ingerencja człowieka na obszarze T.P.N. Musimy jednak pamiętać, że często decyzje w sprawie powstania różnych budynków są zatwierdzane przez czynniki wyższe. Ze źródła nie oficjalnych wiadomości, że w Kuśnicach projektuje się budowę dużego parkingu, toru saneczkowego i narciarskiego, a poza tym na tam powstać duże obozowisko dla turystów.

P. Zwolińska - Podhalańska Komisja Ochrony Przyrody PITK którą reprezentuje uważa, że w Dolinie Bystrej nie powinny powstawać żadne inwestycje nie związane bezpośrednio z obsługą ruchu turystycznego. Obszar ten jest bardzo interesujący ze względów przyrodniczych, jako teren byłej doliny polodowcowej. Kuśnice należy raczej oczyścić ze wszelkiej zabudowy. Nie było potrzeby budowy tam domu wypoczynkowego budynku b. elektrowni.

Mar. Ing. Mieschowiec - referuje stanowisko Ligi Ochrony Przyrody, Zarządu Oddziału Miejskiego w Zakopanem, w sprawie lokalizacji skansenu w Kuśnicach w Dol. Bystrej - w m. świetle prawa, odczytując załączony elaborat.

Dyr. Zborowski - w związku z zarzutem p. Mieschowicza, że wniesieniem baraku roboczego naruszone przepisy prawne, informuje, że na postawienie baraku otrzymano pozwolenie Prezydium MHR. w Zakopanem. Związany zaś z postawieniem baraku arbitraż między inwestorem, a "KPK" - wygrano. W odpowiednim czasie barak ulegnie rozbiórce.

Prof. Ciołek - przedstawia projekt skansenu w Kuśnicach. Przewiduje się że skansen będzie zwiedzany przez 200 tys. osób rocznie. Teren Kuśnie był od wieku lat eksploatowany w sposób zupełnie nie zgodny z celami ochrony przyrody. Z tym należy się liczyć przy budowie skansenu. Ogólny jego obszar będzie obejmował 14 ha, długość dróg 1.700 m, ogólna kubatura wszystkich budynków 20.000 m³. Przewiduje się zasadzenie 170 drzew, z tego 150 owocowych. Żadne drzewa nie będą wycięte.

Na terenie skansenu trzeba zrezygnować z normalnej gospodarki ochraniarskiej, jaka jest prowadzona na obszarze T.P.N.

Dyr. Zborowski - projekt prof. Ciołka upamiętnia odpowiada wszystkim europejskim założeniom budowy parków etnograficznych. Jednakże ze względu na niewielki obszar i rodzącej publiczności zdecydowaliśmy się skrócić z projektu budowę amfiteatru, kiosku, winiarni i parkingu. Mało-miasteczkowe budownictwo może być umieszczone w Nowym Targu. Także szalasy pasterskie mogą być umieszczone w innych miejscach. Wówczas cały skansen pomieści się jedynie po wschodniej stronie drogi.

Prof. Kapuściński - wyraża pogląd, że w takich miejscach jak skansen potrzebne są także miejsca posiłkowe dla zwiedzających.

Naszym zadaniem jest podjąć decyzję czy zrezygnować z budowy skansenu w Kuśnicach i czy jest możliwość budowy skansenu w innym miejscu. W wypowiedziach zarysowały się następujące poglądy:

- 1/aby niczego w Kuśnicach nie robić,
- 2/zrekonstruować przyrodę i zlikwidować wszystkie urządzenia,
- 3/stworzyć małe muzeum górniczo-hutnicze,
- 4/budować skansen.

Prof. Kapuściński prosi o wypowiedzenie się czy mamy zrezygnować z tego terenu dla budowy parku etnograficznego i czy jest możliwa budowa tego skansenu w innym miejscu.

Doc. Forens - projektując koncepcję proponuje koncepcję kompromisową budowy skansenu małego o tematyce tatrzańskiej.

Inż. Seibert - informuje zebranych, że projekt prof. Ciołka został odrzucony przez Wydz. Budownictwa i Architektury im. PWN.

Doc. Forens - uważa, że skansen można budować gdzieś dalej na peryferiach Zakopanego, gdyż Tatrzański Park Narodowy nie może zrezygnować z terenu pod budowę skansenu.

Dr. Marcinkowski - w imieniu ochraniarzy i członków Ligi Ochrony Przyrody, upoważniony przez Zarząd Wojewódzki L.O.P., sprzeciwia się budowie parku etnograficznego w Kuśnicach. Ten projekt jest szokujący. Ustawy zobowiązują nas do ochrony i restytucji przyrody Tatr. Nie możemy rezygnować z najmniejszej części obszaru TPN. To są postanowienia ustawy, której zmienić nie wolno. Tatry nie potrzebują być upiększane. Ochroniarze już teraz mają pretensje do Dyrekcji RZD i Rady Parku za ciągłe ustępstwa. Jesteśmy zobowiązani do walki mimo, że może być ona przegrana.

Inż. Pordziejow - podpisuje się pod wypowiedzią Rządu Dr. Marcinkowskiego. Tatrę należy odciążyć. Tęśas w Kuśnicach robi się ujęcio całej wody, nawet powierzchniowej dla potrzeb miasta Zakopanego.

To w pewnym pewnym sensie uniemożliwia budowę skansenu w Kuśnicach

Mr. Inż. Cz. Madayski - w imieniu pracowników T.P.N. protestuje przeciw uszczuplaniu pow. TPN przez budowę skansenu w Kuśnicach.

Dotyśmy do likwidacji w Tatrach obcych współwłasności.

Na skansen można znaleźć doskonały teren koło Nowego Targu np. na tak zwanych dobrach państwa.

Dr. Pienkowska - zwraca uwagę, że park etnograficzny ma być w myśl uchwały Prezydium Rządu budowany w Zakopanem.

Mr. Inż. Łysak - podaje wątpliwość wypowiedź Dr. Pienkowskiej twierdząc, że uchwała ta mówi nie tylko o Zakopanem ale o całym Podtatrzu.

Dr. Nowak - popiera wypowiedź Dr. Marcinkowskiego.

Mr. Inż. Smólski - jest przeciwny lokalizacji skansenu na terenie Kuśnic. W Tatrach może być tylko skansen pasterski na halach po likwidacji pasterstwa.

P. Zwoliński - sprzeciwia się lokalizacji skansenu w Kuśnicach twierdząc, że skansen można ulokować w wielu innych miejscach na linii Witów - Bukowina.

P. Zwolińska - sprzeciwia się lokalizacji skansenu w Kuśnicach. Uważa, że należy odrzucić ten projekt nie tylko ze względu na brak wody wynikły z ujęcia potoków w Kuśnicach dla potrzeb miasta Zakopanego, ale także ze względów zasadniczych. Należy walczyć ze wszystkimi projektami uszczuplania powierzchni T.P.N. Projekt ten należy odrzucić aby nie stwarzać precedensu.

Dyr. Zborowski - zwraca uwagę zebrany, że inwestor parku etnograficznego nie posiada żadnych funduszy na kupno terenów pod skansen.

Mr. Inż. Mieczkowski: Dotąd nie podkreślono szkodliwego znaczenia dla naturalności krajobrazu - projektowanej młynówki. Całość projektu obejmuje 63 większe i mniejsze budowle. Przy tej skali projektu, czy nawet jakiejś najmniejszej, lokalizacja jest nie do przyjęcia - tak ze względów zasadniczych jak i z uwagi na precedens. Najwłaściwszym miejscem na skansen byłby rejon Nowego Targu, jako etnograficznej stolicy Podhala i punktu węzłowego wielu szlaków turystycznych. Nie powinno być trudne z uzyskaniem tam na dogodnych warunkach odpowiednich terenów jak chociażby wskazana przez jednego z przedmówców tzw. własność państwa. Co do ewent. lokalizacji skansenu w Kirach przemawiającej nie

może się wypowiedzieć bez porozumienia się z Zarządem Oddziału IOP.

Tatrzański Park Narodowy ma regulować stan swego posiadania w górach, za położone tam tereny oddając tereny innego obszaru, już na przedpolu gór. Jeśli by inna lokalizacja skansenu była niemożliwa, to - idąc po tej samej linii - w zamian za przejęte w swe posiadanie tereny upatrzone pod skansen w Dol. Bystrej, a obecnie będące w posiadaniu Prezydium MNR w Zakopanem, Park mógłby ewentualnie oddać jakieś tereny obrzędne, np. w okolicy Końskich Hamaków. Znalazłaby się tam nawet woda do zainstalowania tartaku, czy folusza. Wynikiem tego byłaby pewna regulacja stanu posiadania w tej części Dol. Bystrej.

P. Zembruski stwierdza, że koncepcja rzucona przez p. Mieczewicza jest bardzo konkretna, i bliżej określa położenie terenów: Głębokie nad potokiem Poroniec - obwód ochronny Bukowina. Przenawiający popiera zastrzeżenia p. Zwolinskiej, aby nie ujmować sprawy w ten sposób, jakoby ewentualny niedostatek wody w Dol. Bystrej zadecydował o odrzuceniu lokalizacji skansenu. - O odrzuceniu jej zadecydowały - wysunięte przez czynniki społeczne - względy na ochronę przyrody - tak w tej Dolinie jak i pod kątem precedensu.

Prof. Kapuściński pyta, czy tereny w Głębokim odpowiadają stronie zainteresowanej.

Dyr. Zborowski, Prof. Ciołek i Dr. Pienkowska kolejno odpowiadają, że sprawa wymaga badania, że

Prof. Kapuściński skłania na głos projekt rezolucji zebrania.

Mrz. Marchlewski prosi o uzupełnienie projektu rezolucji w tym kierunku, że za tereny oddane pod skansen na swym obszarze Park powinien otrzymać od Prezydium MNR Zakopane w swe posiadanie tereny upatrzone pod skansen w Kuźnicach.

Prof. Kapuściński przyjmuje to uzupełnienie.

Mrz. Jemnicki /protokółujący/ odczytuje następujący projekt rezolucji zebrania:

"Konferencja stwierdza, że realizacja projektu skansenu w Dolinie Bystrej jest niemożliwa - tak ze względów sąsiednich jak i z uwagi na niestwarzanie precedensu na terenie Tatr. Zamierzane przez m. Zakopane - któremu brak jest wody - ujęcie wód powierzchniowych również uniemożliwia realizację projektu.

Wysunięto projekt, aby Zxt Tatrzański Park Narodowy przejął od Prezydium MRN w Zakopanem w swe posiadanie tereny w Kuśnierzach, a w zamian za to oddał na rzecz skansenu parcelę ok. 15 ha z terenów leżących na skrajności obwodnicy Parku - Głębokcie nad potokiem Poroniec, w obrębie obwodu ochronnego Bukowina. Oczekuje się na ocenę tego projektu przez inwestora.

Równocześnie wysunięto projekt postawienia skansenu w okolicy Kif."

Prof. Kapuściński stwierdza, że wobec braku sprzeciwów, odczytana rezolucja jest wyrazem opinii sebrania, i zamyka konferencję.

1 zał.

Przewodniczył:

St. Kapuściński
/Prof. Dr St. Kapuściński/

Protokołowali:

/Mgr. Adam Zosiński/

/Mgr. Inż. Jan Hiechowicz/